

Νέος σύγχρονος χώρος πολιτισμού το πρώην Δημόσιο Καπνεργοστάσιο

/ Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός / Λαογραφία & Μουσεία

Την **Παρασκευή 11 Ιουνίου** ανοίγει για πρώτη φορά στο κοινό το εμβληματικό κτήριο του πρώην Δημόσιου Καπνεργοστασίου, ως ο νέος σύγχρονος χώρος πολιτισμού της Αθήνας. Είναι το αποτέλεσμα της συνεργασίας της Βουλής των Ελλήνων και του Οργανισμού Πολιτισμού και Ανάπτυξης NEON που πραγματοποιείται τη χρονιά της επετείου των 200 χρόνων από την ελληνική επανάσταση του 1821.

Ο νέος πολιτιστικός χώρος επιφάνειας 6.500 τ.μ., που αναμορφώθηκε με χρηματοδότηση του NEON, θα αποτελέσει ένα ανοιχτό σε όλους δυναμικό κέντρο συνάντησης και ανταλλαγής ιδεών. Εγκαινιάζεται με τη διεθνούς εμβέλειας έκθεση σύγχρονης τέχνης Portals | Πύλη, με τη συμμετοχή 59 καλλιτεχνών από 27 χώρες και 15 νέες αναθέσεις έργων από τον NEON. Στη χρονική συγκυρία της εθνικής επετείου και της πανδημίας, η έκθεση φιλοδοξεί να αναπτύξει μηνύματα, ιδέες και προβληματισμούς της σύγχρονης καλλιτεχνικής δημιουργίας, προσεγγίζοντας τη νέα πραγματικότητα που διαμορφώνεται μέσα από την αλλαγή και την ανατροπή. Η επιμέλεια είναι της Ελίνας Κουντούρη, Διευθύντριας NEON, και της Madeleine Grynsztejn, Pritzker Director, Museum of Contemporary Art Chicago.

Ο Πρόεδρος της Βουλής κ. Κωνσταντίνος Τασούλας αναφέρει: «Ο ιστορικός χώρος του Καπνεργοστασίου, χώρος ο οποίος αναδιαμορφώθηκε αναλόμασι και με πρωτοβουλία του Οργανισμού NEON και του ιδρυτή του κ. Δημήτρη Δασκαλόπουλου, αποτελεί τον ιδανικό χώρο για τη φιλοξενία μιας τόσο ενδιαφέρουσας έκθεσης, καθώς τόσο η έκταση και η δομή του κτιρίου, όσο και η ολική αναδιαμόρφωση που έγινε από τον NEON, τον καθιστούν το πλέον λειτουργικό, αξιόλογο και ικανό περιβάλλον να αναδείξει πλήθος πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Με την αγαστή αυτή συνεργασία της Βουλής των Ελλήνων και του Οργανισμού Πολιτισμού και Ανάπτυξης NEON, επιτυγχάνονται δύο, ιδιαίτερα σπουδαίοι, στόχοι. Ο πρώτος αφορά στην αναβάθμιση του εμβληματικού χώρου του πρώην Καπνεργοστασίου, στον οποίο σήμερα στεγάζεται ο έντυπος θησαυρός της Βιβλιοθήκης της Βουλής και το Τυπογραφείο της. Ο χώρος αυτός, που αποτελεί κλασικό δείγμα της βιομηχανικής αρχιτεκτονικής του περασμένου αιώνος, μετατρέπεται σε ένα πλήρως λειτουργικό και φιλόξενο περιβάλλον, ικανό να στεγάσει και να πλαισιώσει εκθέσεις υψηλής αισθητικής, όπως είναι η έκθεση σύγχρονης τέχνης ΠΥΛΗ, εξαίροντας παράλληλα τη σημασία της αξιοποίησης και επανάχρησης των δημοσίων χώρων για την υλοποίηση υψηλής ποιότητας προγραμμάτων. Ο δεύτερος σπουδαίος στόχος που επιτυγχάνεται είναι πως η έκθεση αυτή δίνει την ευκαιρία στο κοινό να γνωρίσει τόσο το εσωτερικό του Καπνεργοστασίου, που είναι και αυτοτελώς ένα ιδιαίτερο αξιοθέατο, καθώς έχει

χαρακτηριστεί διατηρητέο μνημείο από το Υπουργείο Πολιτισμού, όσο και εκείνη την πτυχή της Τέχνης, όπου ο θαυμασμός και η απόλαυσή της δεν αποτελούν προνόμια και οι δημιουργίες δεν εκτίθενται κεκλεισμένων των θυρών. Γιατί η Τέχνη, όπως ορίζει το Σύνταγμά μας, είναι ελεύθερη και το Κράτος οφείλει να μεριμνά για την προαγωγή της και την ίση πρόσβαση σε αυτή. Με την παρούσα έκθεση και τη συνεργασία αυτή του Δημόσιου και του Ιδιωτικού τομέα, ήτοι της Βουλής των Ελλήνων και του γόνιμα ανήσυχου Οργανισμού Πολιτισμού και Ανάπτυξης NEON, υπερκεράζουμε τον παράγοντα εκείνο, που άλλοτε στάθηκε ως εμπόδιο στην εξοικείωση του πολίτη με τον θαυμαστό κόσμο της Τέχνης και συνηγορούμε ώστε η πρόσβαση σε αυτή να είναι αναφαίρετο δικαίωμα όλων».

Ο ιδρυτής του NEON κ. Δημήτρης Δασκαλόπουλος σημειώνει: «Ο NEON, από την ίδρυσή του, φιλοδοξεί να φέρει τη σύγχρονη τέχνη κοντά στον πολίτη, να συνδέσει την καθημερινότητα με την πόλη και τον δημόσιο χώρο, με ανατρεπτικό τρόπο. Στα οκτώ χρόνια δράσης, έχουμε παρουσιάσει 28 εκθέσεις σε 25 διαφορετικούς χώρους σε συνεργασία με κρατικούς και ιδιωτικούς φορείς της Ελλάδας και του εξωτερικού. Για το 2021, την επέτειο του αγώνα μας για την ανεξαρτησία, τον καθορισμό της ταυτότητάς μας ως έθνος και τη δημιουργία του ελληνικού κράτους, συνεργαζόμαστε με τη Βουλή των Ελλήνων, τον κορυφαίο πολιτειακό θεσμό. Ανακαινίζουμε 6.500 τμ στο ιστορικό κτίριο του πρώην Δημόσιου Καπνεργοστασίου και παραδίδουμε στην πόλη έναν νέο πολιτιστικό χώρο που ελπίζουμε ότι θα γίνει τόπος συνάντησης, αφύπνισης και προβληματισμού για όλη

τη χρονιά, φιλοξενώντας την έκθεση Portals | Πύλη.

«Η έκθεση πραγματοποιείται σε μια ιδιαίτερη χρονική συγκυρία, μέσα σε ένα περιβάλλον αναστοχασμού προς την εθνική αυτοσυνειδησία, και ταυτόχρονα παγκόσμιου προβληματισμού και ραγδαίων αλλαγών. Επιλέξαμε το πρώην Δημόσιο Καπνεργοστάσιο γιατί είναι ένας χώρος που συμπορεύεται με την ιστορία αυτού του τόπου, που ενσωματώνει μια μακρά πορεία ανάπτυξης, προκλήσεων, αμφισβήτησης, πολιτικών και κοινωνικών εντάσεων. Με αυτή την προσπάθεια, επιδιώκουμε να προβάλουμε τη σημαντική αναπτυξιακή διάσταση της τέχνης και να αναδείξουμε τη σύγχρονη δημιουργικότητά μας. Έχω τη βαθιά πεποίθηση, ότι η σύγχρονη τέχνη μας αναγκάζει να συμπορευτούμε ενεργά με την εποχή μας και να εξελιχθούμε συνειδητά μέσα σε έναν ταχύτατα μεταβαλλόμενο κόσμο».

Σύμφωνα με την Ελίνα Κουντούρη, Διευθύντρια του NEON και επιμελήτρια της έκθεσης:

«Για το 2021, στη συνεργασία μας με τη Βουλή των Ελλήνων, οραματιστήκαμε για το πρώην Δημόσιο Καπνεργοστάσιο έναν μη-ιεραρχικό χώρο, έναν χώρο συμβίωσης, όπου οι κοινωνικές και πολιτικές στρατηγικές αναθεωρούνται και αναδιαρθρώνονται. Μέσα από την αναμόρφωσή του, κρατάμε ζωντανές τις μνήμες της ιστορίας του κτιρίου και ανοίγουμε ένα νέο κεφάλαιο γι' αυτό, ως σύγχρονο κέντρο πολιτισμού που θα είναι ανοιχτό σε όλους.

Στην έκθεση Portals | Πύλη, 59 καλλιτέχνες από διαφορετικές ηπείρους και ποικίλα

πολιτιστικά υπόβαθρα συναντιούνται και οικοδομούν μια κοινότητα ιδεών, τα έργα τους γίνονται μάρτυρες και φορείς προετοιμασίας της νέας κανονικότητας, μιας ιστορίας που αξιώνει να ακουστεί».

Η Madeleine Grynsztejn, Pritzker Director, Museum of Contemporary Art Chicago και συν-επιμελήτρια της έκθεσης, σημειώνει: «Τα εγκαίνια του πρώην Δημόσιου Καπνεργοστασίου, ενός νέου πολιτιστικού χώρου για τη νέα εποχή, συμβαίνουν μια στιγμή κατά την οποία το κριτικό βλέμμα της ιστορίας μας στρέφεται στα μουσεία. Φωνές σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο, τόσο μέσα όσο και έξω από τον χώρο των Μουσείων, καλούν αυτά τα ιδρύματα να επανεξετάσουν τις, ευρωπαϊκής προέλευσης, δομές τους, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο υπηρετούν το κοινό. Αυτή η στιγμή ρήξης αποτελεί ιδανική ευκαιρία για τη δημιουργία ενός νέου τύπου πολιτιστικού θεσμού που μας προσφέρει την ευκαιρία να απελευθερωθούμε από τις ξεπερασμένες φόρμες που συνιστούν οι συμβάσεις πολλών Μουσείων».

Η έκθεση Portals| Πύλη

Η έκθεση αναπτύσσεται σε όλους τους αναμορφωμένους χώρους του κτιρίου, στο αίθριο, στις αίθουσες και τα πατάρια, στα λουτρά, στο παλιό τελωνείο, στον περιβάλλοντα χώρο, στην στέγη/πρόσοψη του κτηρίου και στον Λόφο του Κολωνού.

Παρουσιάζονται έργα από 59 καλλιτέχνες προερχόμενους από 27 χώρες με διαφορετικές καταβολές και προέλευση, μεταξύ των οποίων και 15 νέες αναθέσεις έργων ειδικά για το χώρο του πρώην Δημόσιου Καπνεργοστασίου. Ανάμεσά τους, 18 Έλληνες καλλιτέχνες παρουσιάζουν νέα έργα ή έργα των οποίων ανανεώθηκε η παραγωγή και το πλαίσιο παρουσίασής τους ώστε να συνδεθούν στο συγκεκριμένο περιβάλλον.

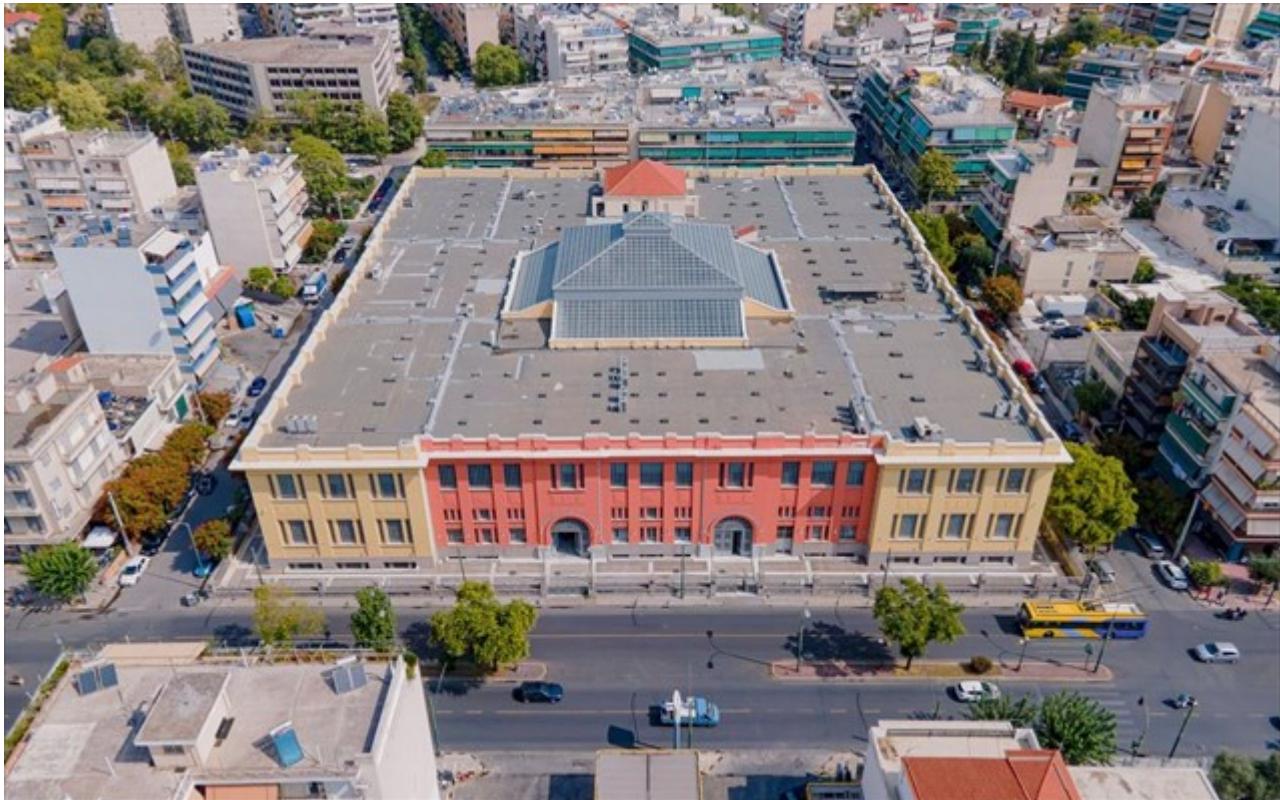
Οι νέες αναθέσεις είναι προς τους καλλιτέχνες Αναστασία Δούκα, Brendan Fernandes, Elif Kamisli, Πάνο Κοκκινιά, Χρυσάνθη Κουμιανάκη, Glenn Ligon, Μαρία Λοϊζίδου, Teresa Margolles, Ad Minoliti, Duro Olowu, Gala Porras-Kim, Michael Rakowitz, Αλέξανδρο Τζάννη, Adrián Villar Rojas και Danh Võ.

Έμπνευση για την έκθεση αποτέλεσε άρθρο της συγγραφέα Arundhati Roy, ότι η πανδημία είναι μια πύλη, ένα σημείο μετάβασης από έναν κόσμο σε έναν άλλο. Θεωρώντας ότι το ρήγμα που δημιούργησε η πανδημία σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο ανοίγει μια πύλη, μένει σε εμάς να πραγματευτούμε τη μετάβασή μας μέσα από αυτήν. «Μπορούμε να επιλέξουμε να την περάσουμε», προτείνει, «σέρνοντας πίσω μας τα κουφάρια από τις προκαταλήψεις και το μίσος μας, την πλεονεξία μας, τις τράπεζες δεδομένων και τις νεκρές ιδέες μας, τα νεκρά ποτάμια και τους μολυσμένους ουρανούς μας. Ή μπορούμε να τη διαβούμε ανάλαφρα, με λίγες αποσκευές, έτοιμοι να φανταστούμε έναν άλλο κόσμο».

Η έκθεση εκφράζει τον πλουραλισμό των ιδεών και προσεγγίζει θέματα για τη

συλλογικότητα, την πολιτιστική κατανόηση της ιστορίας και της πολιτικής, το δημόσιο χώρο, το κοινό μας παρελθόν, παρόν και μέλλον.

Στην πρόσοψη του κτηρίου, το έργο του Νίκου Ναυρίδη υποδέχεται την πόλη και τους επισκέπτες. Εξωτερικά του κτηρίου, σε δύο νέες αναθέσεις, ο Brendan Fernandes αναφέρεται στην ανθρώπινη ανάγκη για επικοινωνία μέσω της performance του, ενώ η Χρυσάνθη Κουμιανάκη ενεργοποιεί την ευρύτερη περιοχή και τον Λόφο του Κολωνού.

Το αίθριο είναι ο κεντρικός δημόσιος χώρος, η «αγορά» της έκθεσης. Ο δημόσιος χώρος όπου οι κοινότητες, τα κοινωνικά κινήματα και οι συμβολικές χειρονομίες συνυπάρχουν σχηματίζοντας κοινές μνήμες. Εδώ οι Steve McQueen, El Anatsui και σε 2 νέες αναθέσεις οι Μαρία Λοϊζίδου και Glenn Ligon πραγματεύονται με τα έργα τους την ιδέα του συλλογικού και την πολιτιστική διάσταση της ιστορίας και της πολιτικής. Στην τρίτη ανάθεση στο χώρο του αιθρίου, περίπλοκες ιστορίες καταγράφονται και εναρμονίζονται στην εγκατάσταση του Danh Võ. Για τον Võ, τα πάντα -η αρχιτεκτονική, τα φυτά, τα γλυπτά και τα κειμήλια- θεωρούνται ήδη επιβαρυμένα. Μέσα στο αίθριο, η εγκατάσταση του Võ δημιουργεί έναν πρόσθετο δημόσιο χώρο. Το αίθριο είναι ένας φόρος τιμής σε έναν κόσμο που έχει ανάγκη από ίαση και ενότητα.

Στο διάδρομο τα έργα χρησιμοποιούν τη γλώσσα σαν στοιχείο ταυτότητας, διαπραγμάτευσης ή αποξένωσης, δημιουργώντας «πορτρέτα» μέσα από ήχους,

λέξεις, χάρτες και εφημερίδες. Στις δύο νέες αναθέσεις, ο Michael Rakowitz εξερευνά την πολιτική και τον εθνικισμό σε ένα επίκαιρο γεωπολιτικά έργο, με αναφορά και στη Χάρτα της Ελλάδος του Ρήγα Βελεστινλή, ενώ η Teresa Margolles εστιάζει στα πρωτοσέλιδα ως μέσο να αντιληφθούμε τη βαναυσότητα της πραγματικότητας. Επιπλέον οι Shilpa Gupta και Felix Gonzalez-Torres χρησιμοποιούν τις λέξεις ως στοιχείο καθορισμού της μνήμης. Στον αντίποδα, μέσα από έργα χειροπρακτικά, γλυπτά και υφαντά, οι Adrianna Varejão, Sonia Gomes και Solange Pessoa, τρεις διαφορετικών γενεών γυναίκες από τη Βραζιλία, μεταφέρουν την πλούσια ιστορία της περιοχής και της αποικιοκρατίας.

Στην πρώτη αίθουσα κυριαρχεί η έννοια της ισοτιμίας (equity) σε σχέση με την εργασία, την κοινωνική δικαιοσύνη και τους πόρους. Οι Kutluğ Ataman και Adam Pendleton θίγουν ζητήματα κοινωνικής δικαιοσύνης και φυλετικής ισότητας. Το έργο του Γιάννη Κουνέλλη αντηχεί τις συνθήκες εργασίας στο βιομηχανικό χώρο, ενώ οι Μαρία Παπαδημητρίου και Αναστασία Δούκα (νέα ανάθεση) αναφέρονται στις πολιτικές της εργασίας και τη μηχανική.

Στο πατάρι της πρώτης αίθουσας, γυναικείες φωνές απ' όλο τον κόσμο μοιράζονται τον όροφο μαζί με έργα των Ed Ruscha και Βαγγέλη Γκόκα. Στις δύο νέες αναθέσεις, η Elif Kamisli ρίχνει μια γυναικεία ματιά, με τη μορφή του ημερολογίου της, στην πολιτική κατάσταση της Τουρκίας, ενώ η Gala Porras-Kim καταφεύγει σε μουσειολογικές πρακτικές για να αναπαραστήσει μια υποθετική πραγματικότητα. Εδώ, τιμώνται οι πολλαπλές ζωές ισχυρών γυναικών, οι πορείες των οποίων εκφράζουν μια βαθιά πίστη στον κόσμο γύρω τους και επιδεικνύουν μία οξυδερκή κατανόηση της ανθρώπινης κατάστασης. Έργα των πρωτοπόρων καλλιτεχνών Marisa Merz, Άλεξ Μυλωνά, Erika Verzutti και Dana Schutz εκτίθενται δίπλα σε άλλα, από μια νεότερη γενιά που εκπροσωπείται από τις Sidsel Meineche Hansen, Tala Madani και την Μυρτώ Ξανθοπούλου.

Στη δεύτερη αίθουσα παρουσιάζεται η ανάπτυξη των ανεπίσημων δικτύων (μια συνέπεια της πανδημίας αφού περιορίστηκε σημαντικά η προσωπική επαφή), καταδεικνύοντας τη δύναμη των κοινωνικών συνδέσεων. Οι καλλιτέχνες ανέκαθεν επιβίωναν χάρη σε ανεπίσημα δίκτυα, με αλληλεγγύη και αλληλεξάρτηση μέσων και ιδεών. Εδώ, τα έργα των Louise Lawler, Elias Sime, Γιάννη Κουνέλλη, Liliane Lijn και Daphne Wright τονίζουν την ποικιλία των δικτύων που μας συνδέουν και σχηματίζουν ένα «ανεπίσημο δίκτυο» – σθένους, αστικών ιστοριών και προσωπικών αφηγήσεων.

Στο πατάρι της δεύτερης αίθουσας η Cornelia Parker αποτίει φόρο τιμής στη «Magna Carta» του 1215, ένα σύμβολο δικαιωμάτων και ελευθεριών. Το κέντημα μήκους 13 μέτρων του λήμματος της Magna Carta στη Wikipedia (όπως

εμφανιζόταν στην 799η επέτειό της, στις 15 Ιουνίου 2014) δημιουργήθηκε από ανθρώπους από όλα τα κοινωνικά στρώματα, από βαρυποινίτες, ακτιβιστές, πολιτικούς, δικαστικούς.

Στην τρίτη αίθουσα, τα έργα πραγματεύονται θέματα εμπιστοσύνης και οικειότητας μέσα από διάφορες αποδόσεις της ταυτότητας και του σπιτιού. Οι Do Ho Suh, Robert Gober, Απόστολος Γεωργίου και Χριστιάνα Σούλου αναφέρονται στην εμπιστοσύνη και την απουσία αυτής, στο σπίτι ή τους οικείους, και στα παιδικά όνειρα. Τα έργα των Paul Mpagi Sepuya και Francis Picabia αναφέρονται στις ιδέες της προσωπογραφίας, τον ερωτισμό και το σώμα, εκτεθειμένο ή κρυφό. Οι ζωές και οι ιστορίες γυναικών ως αφανείς ηρωίδες αντιπροσωπεύονται από τις καλλιτέχνιδες Toyin Ojih Odutola, Billie Zangewa και Joana Choumali, οι οποίες χρησιμοποιούν ζωγραφική και κεντήματα πάνω σε εικόνες.

Στο πατάρι της τρίτης αίθουσας περιγράφεται η συνθήκη της σοφίτας, ένας παράξενος συνδυασμός άνεσης και δυσφορίας, ρομαντισμού, πρακτικότητας και αναμνήσεων. Η νέα ανάθεση του Αλέξανδρου Τζάννη συνδέεται με τα στοιχεία της εσωτερικής δομής του χώρου, φωτίζοντας τις άκρες και τις γωνίες. Οι Νίκος Αλεξίου, Βλάσης Κανιάρης και Erika Verzutti δημιουργούν αναμνήσεις, φόβους, αχαρτογράφητα συναισθήματα.

Στο χώρο των λουτρών, η νέα ανάθεση της/των/του Ad Minoliti καταρρίψει συμβολικά τον διαχωρισμό μεταξύ των δύο φύλων, υπενθυμίζοντας την ύπαρξη άλλων ταυτοτήτων, ενώ ο Δημήτρης Αντωνίτσης αμφισβητεί την ιδέα της επιθυμητής ή αποδεκτής ομοιομορφίας.

Στην τέταρτη αίθουσα ο Adrian Villar Rojas επιστρέφει με νέα ανάθεση στην Αθήνα, και αποτυπώνει σε βίντεο τις συνθήκες του καιρού της πανδημίας, όπως καταγράφηκαν από δημόσιες κάμερες σε όλο τον κόσμο.

Στην πέμπτη αίθουσα, τα έργα των Kώστα Μπασάνου, Kapwani Kiwanga, Anna Tsouhlarakis, Jeffrey Gibson και Ειρήνης Ευσταθίου διερευνούν την ανασφάλεια, μια πιθανή, δυστοπική, άγνωστη κατάληξη του κοινού τρόπου ζωής μας. Η νέα ανάθεση του Πάνου Κοκκινιά αφηγείται μια ιστορία συγχωνεύοντας πολλές ανεξάρτητες εικόνες, όπως οι εκδιωγμένοι κουβαλούν μέσα τους πολλές ιστορίες.

Το κτήριο του παλιού τελωνείου καταλαμβάνεται από τη νέα ανάθεση του Duro Olowu. Η καλλιτεχνική του παρέμβαση περιλαμβάνει υφασμάτινα γλυπτά, ζωγραφικά έργα, βίντεο, ταπετσαρίες και τοιχογραφίες για να δημιουργήσει ένα περιβάλλον από διαφορετικές ιδέες μετανάστευσης και κίνησης, αποκαλύπτοντας ιστορίες που κρύβονται στην πολιτική και την τέχνη. Όπως το θέτει ο ίδιος,

δημιουργεί «παρεμβάσεις, συζητήσεις και παρουσία σε άδειες αίθουσες».

Τον Δεκέμβριο ενεργοποιείται και το υπόγειο του κτηρίου, με την παράσταση του Δημήτρη Παπαϊωάννου Sisyphus/Trans/Form (2019).

Παράλληλα με την υλική παρουσίαση, λειτουργεί και μια διαδικτυακή «πύλη». Η εφαρμογή του NEON για κινητά δίνει τη δυνατότητα στο κοινό να περιηγηθεί αυτόνομα στην έκθεση, να δει εικόνες των έργων και να μάθει πληροφορίες για τα έργα και τους δημιουργούς τους, καθώς και να ενημερωθεί για το πρόγραμμα των παράλληλων δράσεων. Η εφαρμογή NEON είναι διαθέσιμη για iOS και Android.

Επιπλέον, οι χρήστες θα μπορούν να προγραμματίσουν την επίσκεψή τους στην έκθεση, κάνοντας προκράτηση θέσης, με ασφάλεια και σύμφωνα με τις υγειονομικές οδηγίες.

Έκθεση Portals | Πύλη

Πρώην Δημόσιο Καπνεργοστάσιο - Βιβλιοθήκη και Τυπογραφείο της Βουλής,
Λένορμαν 218, Κολωνός, Αθήνα. Διάρκεια: 11 Ιουνίου - 31 Δεκεμβρίου 2021

Ώρες λειτουργίας: 11/6-30/9/2021 - Δευτέρα, Τρίτη: κλειστά - Τετάρτη, Παρασκευή, Σάββατο: 12:00-20:00 - Πέμπτη: 12:00-21:00 - Κυριακή: 11:00-14:00 & 17:00-21:00

1/10-31/12/2021

Δευτέρα, Τρίτη: κλειστά - Τετάρτη, Σάββατο: 11:00-19:00 - Πέμπτη, Παρασκευή: 12:00-20:00 - Κυριακή: 11:00-17:00 Είσοδος ελεύθερη

Λόγω των μέτρων υγειονομικού χαρακτήρα, επιτρέπεται συγκεκριμένος αριθμός ατόμων μέσα στο χώρο.

Πηγή: iellada.gr